

Opmerkelijke Vriend

Peter Dorleijn

Door Pieter Jan de Vries

Het interviewen van een oud-collega is niet moeilijk als je met die collega een warme belangstelling deelt voor hetzelfde onderwerp. Peter Dorleijn was mijn collega en we hadden het vaak over de geschiedenis van de Zuiderzee en over het Zuiderzeemuseum. Peter kan drie dingen goed: luisteren, verwoorden en verbeelden. Die gelukkige combinatie heeft geleid tot een reeks van standaardwerken waarin, net op tijd, de visserijgeschiedenis uit de mond van de laatste generatie Zuiderzeevissers kon worden opgetekend.

Peter Dorleijn (Utrecht, 1937) was op de rijks-scholengemeenschap in Hoorn de eerste collega die op een dag met een gouden ringetje in zijn oor in de lerarenkamer verscheen. Het was rond 1970. Oudere docenten hadden zijn schipperstrui al grensverleggend gevonden, maar een ring in een oor... Toen later bleek dat het een symbolische uitvaartverzekering voor verdronken zeelieden betrof, brak het historische besef door en groeide er zelfs waardering voor het gebaar.

De speciale belangstelling van Dorleijn richtte zich op de scheepstypen en visserijtechnieken van de voormalige Zuiderzee. In 1961 kocht hij zelfs een oude botter, de nog steeds varende MK

63. Die botter, met als "Ik vaar bij alle winden" 1980 met het onderzoeksproject, waarvoor anderhalf jaar was uitgetrokken. Gaandeweg bleek, naast het tekenen en schrijven, ook het luisteren onontbeerlijk te zijn. Tachtig procent van de tijd is uiteindelijk gaan zitten in interviews met oude visserlui uit bijna alle plaatsen rond de voormalige Zuiderzee. In 1996 kwam het vijfde en laatste deel uit van de inmiddels herdrukte serie 'Van gaand en staand want'.

Het behoud van de botters en andere vissersschepen van de voormalige Zuiderzee leefde nauwelijks bij het museum. De initiatieven op dit gebied kwamen hoofdzakelijk van enthousiaste particuliere eigenaren. In 1968 richtten zij de Vereniging Botterbehoud op. De vereniging gaf een tijdschrift uit, Tagrijn, waarvan Peter jarenlang eindredacteur was.

Deskundigheid

Met de komst van directeur Udo Vroom, eind jaren zestig, kwam de door Dorleijn zeer gewenste museale koerswijziging. Vroom was degene die de deskundigheid onderkende van de inmiddels in Hoorn lesgevende Dorleijn. Hij deelde ook diens belangstelling. Het was zijn voorstel om naar één bepaalde visteknik een gedetailleerd onderzoek te doen en de resultaten in boekvorm uit te geven. Het werd het boekje 'Het botslepen' in de serie 'Uit het Peperhuis', 1971. De schrijver was ook de illustrator. De afbeeldingen gaven de constructies van netten en toebehoren weer, maar ook de ingewikkelde vaarmanoeuvres. Het waren technisch juiste en tegelijkertijd artistiek hoogwaardige tekeningen. In 1976 verscheen, los van het museum, bij uitgeverij De Boer Maritiem het boek 'Geen moed vist ook'.

De wetenschappelijke kwaliteiten van de publicaties in Tagrijn en de genoemde boeken maakten het voor Dorleijn makkelijker om nieuwe deuren open te krijgen. Bijvoorbeeld bij de Stichting voor het Bevolkingsonderzoek in de drooggelegde Zuiderzeepolders. Daar zag men het belang in van het voortzetten en uitbreiden van Dorleijns studie. Met

steun van het Prins Bernhardfonds en met buitengewoon verlov van het onderwijs begon hij op 1 januari 1980 met het onderzoeksproject, waarvoor anderhalf jaar was uitgetrokken. Gaandeweg bleek, naast het tekenen en schrijven, ook het luisteren onontbeerlijk te zijn. Tachtig procent van de tijd is uiteindelijk gaan zitten in interviews met oude visserlui uit bijna alle plaatsen rond de voormalige Zuiderzee. In 1996 kwam het vijfde en laatste deel uit van de inmiddels herdrukte serie 'Van gaand en staand want'.

Autoriteit

Peter Dorleijn praat met weemoed over de schepen die hij gekend heeft en die gered hadden kunnen worden. Maar hij heeft nog hoop. Hij ziet voor de toekomst een situatie waarbij de Vereniging Botterbehoud en het museum zich gezamenlijk inzetten om de door hem beschreven Zuiderzeehistorie verder uit te werken. In de Marker Haven van het buitenmuseum gebeurt dat al gedeeltelijk. De vrijwilligers van Botterbehoud laten daar zien wat er komt kijken bij het letterlijk varend houden van het vissersbedrijf. Op hun initiatief is de oude helling weer in gebruik. Ze kunnen daarbij materiële, maar zeker ook nog wat meer morele steun van het museum goed gebruiken.

Van de vele blijken van erkenning van Dorleijns autoriteit noemen we er slechts twee: het Peter Dorleijnplein in Spakenburg en de Zuiderzeeprijs van de Vereniging Vrienden van het Zuiderzeemuseum in 1987. In 1992 verscheen, naar aanleiding van zijn 12,5-jarige betrokkenheid bij de Stichting voor het Bevolkingsonderzoek in de drooggelegde Zuiderzeepolders, het boekje 'Peter Dorleijn in beeld en bibliografie'.